

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum,
atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus,
excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab
innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Bvllæ Clem.VIII. Contra Duellantes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

- 7 In tantum quod in omnem euentum blasphemia nihil est horribilius, quæ atrociter ponit os suum in cælum, teste Nicol. de Lyr. Esai. 18. & ipsius blasphemie peccatum grauissimum est. Farinac. in suis quaest. & communib. opinionibus criminalibus q. 20. nu. 6. lib. 1. vbi num. 3. & seq. concedit blasphemiam omnibus alijs criminibus detestabilius fore, & in d. q. 20. per totam omnes species blasphemiam discurret.
- 8 Et hinc asserit Ricar. de Sanct. Vict. quod scelerrimum genus peccati est, quado quis in Dei vituperium delectatur, & Hieronym. super illo verbo Esai. 18. cap. ad populum terribilem, &c. concludit quod omne peccatum, blasphemiam comparatum lenius est, nam blasphemia ipsa grauius est peccatum in genere suo, quam homicidium Sot. in 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 5. col. 3. sub vers. respondetur autem cum Cajetano, Ioan. de Capist. in c. manifesta de pœn. & remis. num.

PRAXIS BVLLÆ CLEM. VIII. CONTRA
Duellantes.

RESOLVT. XLVII.

- 1 Duella sunt illicita, & per ipsa Deus tentatur.
2 Duellum prohibitum fuit à lege diuina, naturali, canonica, & civili.
3 Permittentes duella sunt excommunicati.
4 Clemens 8. edidit constitutionem contra duellantes.
5 In Regno Neapolitano adest pœna mortis contra prouocantes ad duellum.

Duellum quibus legibus censeatur prohibitum.

- Duellum omni iure prohibitum censetur secundum Bald. in cons. 62. volum. 1. ex quo enim sequuntur mortes, & vulnera, sunt illicita, iuxta gloss. in l. qua actione §. si quis in colluctatione ff. ad l. Aquilam l. vnica. C. de gladiat. lib. 11. & in tit. de cler. pugnant. in duell. & solent assignari rationes, quia inuenta sunt ex diabolica imaginatione, vt homines se trucidarent, & sequeretur animarum perditio: item per ipsa tentatur Deus, id enim agunt pugiles, vt Deus ei qui habet iustam causam pugnandi, concedat Victoriam cum interdum succumbat, & lex Lombarda dicit. Multos vidimus sub iusto Clipeo perijisse, & raro accidit, vt reperiantur Pugiles eiusdem fortitudinis, & industriæ, notat Panor. mit. in cap. 1. & fin. eod. tit. in fine. Hinc fit duellum
- 2 fuisse detestatum diuina, naturalique lege, ac sacris canonibus damnatum illorum abusus, & deinde per Concil. Trident. sess. 25. capit. 19. vbi ipso facto excommunicantur, Imperatores, Reges, Duces, Principes, & Marchiones, & quicumque alio nomine Domini nuncupati, qui in suis terris facultatem
- 3 faciunt duelli, quos non solum excommunicat lata sententia, sed priuat dominio locorum, ita vt si sunt loca Ecclesiæ recurrant ad ipsam, si autem feudalialia recurrant ad Dominos. Secundo; duellum, vel pugnam committentes, & infligit eandem proscriptio- nis, & perpetuæ infamiae pœnam, & in pugna, occisos priuat Ecclesiastica sepultura. Tertio; eorum paternos. Quarto; consilium in causa duelli tam in iure quam in facto suadentes. Quinto; spectatores eorum.
- 4 Aderant autem antea, & aliæ constitutiones de prohibitione duellorum videlicet Iulij II. fol. 155. incip. Regis, & cetera. Leonis 10. incip. Quam Deo, fol. 232. Clementis 7. consuevit. fol. 293. Iulij 3. cum sicut fol. 558. ac Pij 4. Ea quæ fol. 686. Nouissimè autem adest Santissimi D. Clementis VIII. confirmatio, declaratio, & extensio constitutionum Aposto-

licarum, & decreti Concilij Tridentini, contra pugnantem in duello publicè, vel priuatim; Nec non, contra mittentes scribentes, ac diuulgantes chartulas prouocatorias, aut scripta quæ dicuntur manifesta, eorumque fautores, & complices; Ad huius etiam detestandi criminis punitionem extat in Regno hoc Neapolitano pragmatica sanctio. incip. nouis occurrentibus morbis statuens pœnam mortis naturalis ipso iure incurrendam non solum per ipsos principales audentes prouocare alios ad duellum, etiam si nullum certamen sequeretur, verum etiam per nuncios intermedios, & assistentes similibus pugnis, & duellis; excipiuntur verò duo casus, in quibus dicta pœna minoratur, vt in dicta pragmatica super qua extant commentaria Petri Follierij, & Ioan. Franciscij Scaglioni.

RESOLVT. XLVIII.

- 1 Honoris causa multa permittuntur.
2 Ad decus, & libertatem nati sumus.
4 Non potest quis acceptare duellum causa defensionis proprii honoris.
4 Non acceptare duellum est dedecus apud homines vanos.

An acceptans duellum ob defensionem proprii honoris incidat in pœnas prefatæ Bullæ.

Cum fuissim interrogatus in contingentia facti si prouocans, vel acceptans duellum ob defensionem proprii honoris, seu nobilitatis incidat in pœnas prefatæ Bullæ contra duellantes editæ.

- Et primo intuitu videbatur negativè concludendum, si quidem honoris causa multa permittuntur quæ alias denegantur. l. honoris. ff. ad Trebell. vnde iure merito. Menoch. consil. 302. num. 1. lib. 4. inquit, qui honoris, & dignitatis suæ, maiorumque suorum, tuendæ causa omnem diligentiam, & curam adhibent non modo damandi non sunt, sed summo opere laudandi quippe quod nihil sit apud nos mortales, quod tanti debeat fieri quantum honoris dignitas, atque excellentia, quæ ceteris omnibus rebus huius sæculi antefertur. l. iusta ius. ff. si quis o mls. caus. testam. l. reprehendenda; vbi Ias. notab. tercio, C. de iustit. & substitution. Bald. consil. 482. num. 3. lib. 5. Curt. Jun. consil. 79. num. 3. Corne. consil. 192. num. 8. volumine 1. Burlat. consil. 191. num. 13. tom. 2. Cephal. consil. 615. num. 89. & in cuius comparatione pro nihilo reputantur mille Thesauri, & diuitiæ Prouerb. cap. 22. & Eccles. cap. septimo, cap. ex merito 6. quaest. 1. cap. licet in B. Petro de accusat. Ioan. de Anan. in cap. dura, nu. 4. & 5. de crimine falsi. Oldrad. consil. 93. in princip. Burlat. consil. 273. num. 16. lib. 3. Couarr. in regul. peccatum parte 1. de elect. num. 6. Ias. in Ladmonen dissecunda lect. num. 235. ff. de iur. iur. Molin. de iust. disp. 37. num. 24. Dixit D. Ambrosius lib. 3. officiorum. cap. 4. quis enim vitium corporis, aut patrimonij damnum non leuius ducat vitio animi, & existimationis dispendio. Anch. consil. 325. num. 4. quin etiam grauiorem quam oculorum, famæ iacturam esse ex l. infamia. C. de decurionibus lib. 10. & nedum vitæ humanæ æquiparatur l. iuxta. ff. de manum. vindicta. Menoch. consil. 94. num. 1. tom. 1. l. isti quidem, ff. de eo quod metus causa, gloss. in §. suspectus autem verbo ob culpam, in l. de suspect. tutor. sed ipsimet iure anteferri consuevit à sapientissimis, eminentissimisque viris, Bart. consil. 1. in nouiter impressis nu. 12. & 13. & seq. Capic. decis. Neapolit. 5. n. 7. Menoch. consil. 96. num. 15. consil. 98. num. 8. dict. consil. 302. n. 6. Marc. Tull. Philippica 3. ad decus, & libertatem nati sumus, aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur, vt de merito crudelis in se ipsum prædicatur, qui suam famam, & ho-

& honorem negligit D. August. in ferm. de comun. vita clericorum relatus in capitul. nolo. 12. quæstion. prima. Anchar. consil. 188. numero quarto. Decian. respons. primo. num. 136. libro tertio. Curt. Iunior. consil. 173. numero quarto. Dec. consil. 666. numero octauo. tom. secundo. Bursat. consil. 273. numero 16. tom. secundo. & consil. 434. num. 16. tom. quarto. Anchar. consil. 180. numero quarto. Et in proprijs terminis sunt, qui voluerunt vt licitum sit acceptare duellum ad defensionem proprij honoris etiam si fugiendo possit rixam vitare, & vitæ periculum euadere. Ratio est, quia maximum dedecus reputatur, & ignominia viris nobilibus, aut militibus recusare tale singulare certamen, vt est videre penes Sanch. libro secundo, suæ summæ capitul. 31. cum seqq. & penes Reginal. libro 21. numero 78. cum seqq. session. cap. 9. numero 40. & seqq. Megal. dict. quæstion. prima, numero 13.

- 3 Verum talis opinio non solum nunc post Concilium Tridentinum, & constitutiones variorum Summorum Pontificum est improbabilis, & temeraria, sed nec etiam est vera de iure communi. Patet, quia hoc expresse docet glos. in capitul. primo, in verbo obligatum de clericis pugnant. in duell. cum alijs cumulatis, per auctores citatos, quia nullus adest metus infamiae apud bonos, & probos viros vt mox dicitur. Et ex Tridentino, & varijs constitutionibus est etiam prohibitum duellum sub grauissimis pœnis, & censuris. Quia duellum ex nulla ratione iustificari potest, non ad tuendam vitam, ex quo non fit ad hunc effectum, sed ad inuendum singulare certamen, non ad saluandum honorem, nam non acceptare duellum potius continet honorem, quam illud acceptare, & solum apud homines vanos, & amatores huius sæculi dicitur dedecus, & apud bonos, & timoratos viros nihil honoris, vel famæ amittit, qui ne Deum offendat, & in Ecclesiasticas censuras incurrat recusat duellum, cum Sacri Canones hunc talem priuent Ecclesiastica sepultura, & potius hoc modo honorem amittit: additur, quia ad ostendendum valorem suum tanquam nobilis, vel miles, satis est respondere prouocanti, ego paratus sum me defendere vbicumque me aggressus fueris, duellum tamen recuso tanquam impium, & iustis legibus damnatum: si igitur aliter quis faciat, peccat mortaliter, & in Ecclesiasticas censuras incurrit.

RESOLVT. XLIX.

- 1 Duellorum detestabilis vsus à diabolo est introductus ex Concil. Trident.
- 2 Duellum committentes, & patrini, sunt excommunicati.
- 3 Decedentes in duello carent Ecclesiastica sepultura.
- 4 Dantes consilium, auxilium, vel fauorem ad duellum, & spectatores sunt excommunicati.
- 5 Qui accesserunt ad locum destinatum duelli, etiam si pugnam non commiserint, sunt excommunicati.

Verba Concilij Trid. cum declarat in materia duelli,

- 1 Detestabilis duellorum vsus suadente diabolo introductus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminetur. Imperatores, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocunque alio nomine Domini temporales, qui locum ad monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint eo ipso sint excommunicati, ac iurisdictione, & dominio ciuitatis, castri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, priuati intelligantur, & si feudalia sint dire-

ctis Dominis statim acquirantur, dicitur autem in Concil. Trident. session. 25. capitul. 19. de refor. quod pugnam duelli committentes, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiae pœnam incurrant, & vt homicidæ iuxta sacros Canones puniri debeant, & si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica sepultura. Dum autem dicitur. Qui pugnam, & cæt. Declarant Cardinal. hoc etiam locum habere in priuatis duellis, quæ sunt sine alienius Principis autoritate, vel consensu, & sine patrini. Qui ex condito statuto tempore, & in loco consueto commiserint duellum, etiam si nulli patrini socijve ad id vocati fuerint, vel loci securitas habita, nullave prouocatoriæ literæ, aut denunciationis Chartulæ præcesserint censuris, & pœnis a Concilio Trident. impositis perinde teneantur, ac si publico, & consueto abusu singulare certamen iniuissent, vide Bullam Gregorij XIII. incipientem ad tollendam detestabilem duellorum, publicatam 9. Decembris 1582. Dum autem dicit. (Et vt homicidæ) concordat textus in cap. secundo extra de cler. pugnan. & extr. de torneamen. per tot. & toto tit. extra eod.

Insuper in supradicta session. 25. dicitur. Quod illi, qui consilium in causa duelli tam in iure, quam in facto dederint, aut alia quacunque ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores excommunicationis, ac perpetuo maledictionis vinculo teneantur, non obstante quocunque priuilegio, seu praua consuetudine, etiam immemorabili.

Dum autem dicitur (illi qui consilium) declarant Cardinal. locorum Domini si certamen huiusmodi ex condito huiusmodi permiserint, aut quantum in se fuerit non prohibuerint, omnesque illud fieri mandantes, instigantes, auxilium, consilium, & fauorem dantes, equos, arma, pecuniam, commeatum, & alia subsidia scienter subministrantes, aut ex proposito spectatores, vel socios quouismodo se præbentes eisdem pœnis subiaceant, etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturo accesserunt impediti pugnam non commiserunt, si per ipsos non stetit quominus illa committeretur: ita Gregorius XIII. in eadem iam dicta Bulla. Item ipse Gregorius XIII. audita relatione respondit hoc decretum in duellis solemnitibus, non autem in priuatis habere locum: nouissimè in hac materia videnda est Bulla Clementis Octauo edita Kalendis Septemb. 1592. quæ incipit detestabilis duellorum vsus.

RESOLVT. L.

- 1 Quod sit superiore permittente, pœnam non mereatur.
- 2 Non videtur dolo facere, qui iussu superioris facit.
- 3 Seruus excusatur si aliquid iussu Domini agit.
- 4 Dux exercitus non potest exponere aliquos milites singulari certamini pro verificando delicto.

Dux exercitus exponens aliquos eius milites ad singulare certamen pro verificando delicto, an incidat in pœnas Bullæ.

Duces exercitus solent quandoquidem pro verificatione alicuius delicti, cuius ignoratur malefactor, exponere aliquos ex eius militibus ad singulare certamen cum tot militibus exercitus contrarij, quare fuit dubitatum, an tale esset duellum, & consequenter præfati Duces incidissent in censuras prædictæ Bullæ Clement. 8.

In quo articulo prima consideratione mihi persuadebatur opinio negatiua, ex eo quod autoritate Principis id agebatur, & proinde succedit regula iuris, 1 quod illud, quod sit superiore permittente pœnam non

non meretur. l. Grachus. C. de adulterijs, & factum superioris excusation. Afflict. in decis. 227. etiam a pena. l. Lucius. ff. de euictionibus, nec videtur dolo facere, qui iussu superioris facit. l. nec videtur. ff. de manumissionibus. l. iuste possidet. ff. de acquirenda possessione, ubi iuste possidet, qui iudicis autoritate possidet, cum in omni actu intelligatur excepta autoritas superioris. l. final. & quod ibi latissime notatur. ff. qui satisfacere cogantur, cap. venientes de iureiurando: hinc est quod seruus excusatur si iussu Domini aliquid agit. l. seruus. ff. de actionibus & obligationibus, & quilibet, cui parere necesse habet. l. is damnum dat. ff. de regulis iuris.

Addebatur supradictis hoc non esse bellum, sed potius conflictum particularem inter milites, dum bellum est iustum, & sicut bellum fit autoritate publica, ita etiam sunt tales particulares conflictus belli, & successiue non esset formale duellum prohibitum per sacros Canones.

Ceterum supradictis non obstantibus contrarium resoluendum censui, vt omnino etiam improbat, tum quia habet speciem duelli, tum etiam, quia est illos exponere probabili periculo se inuicem occidendis, & ex nulla parte sequitur amicitiam, denique est tentatio Dei, & imprudenter fit cum securius, & consultius sit defendere Rempublicam omnibus viribus, quam paucis hominibus, Caietan. 2. 2. quaest. 95. in fin. Nauar. & alij, quos recenset & probat Sanchez lib. 2. suae Summae cap. 34. num. decimo secundo, & seqq. Reginal. lib. 2. 1. suae Praxis num. 78. & 79. & alij recentiores.

RESOLVT. LI.

- 1 Calor iracundiae est iusta causa minuendi poenam.
- 2 Qui calore iracundiae incutit duellum, non sunt excommunicati.
- 3 Iuramentum praestitum calore iracundiae non obligat.
- 4 Confessio facta calore iracundiae potest reuocari.

Prouocans ad duellum calore iracundiae an excusetur a poenis Bullae.

Consultus circa dubium propositum respondi affirmatiue ex defectu discursus, ex quo talis pugna non fuit deliberata, quod idem videtur sentire constitutio Clement. VIII. quae incipit. Recte quidem, ibi ex proposito ineuntes, facit etiam, quia calor iracundiae est iusta causa minuendi poenam probatur in l. 1. C. si quis Imperat. maledix. & in l. famosi, ibi lubricum linguae. ff. ad l. Iul. Maieft. & in cap. si quis irascitur 13. quaest. 2. & in cap. inebriauerunt 15. quaest. 2. & in cap. cum apud Thessalonicam 11. quaest. 3. facit text. in l. si adulterium Imperatores ibi difficillimum est. ff. ad leg. Iul. de adult. Abb. & Felin. in capit. sicut ex literis de iureiurando. cum ergo talis prouocatio non fuerit deliberata, fit, quod talis non incidit in poenam excommunicationis, vnde in fortiori casu decidit Ioseph Ludouicus decisione vndecima, quem refert collect. 117. in capitul. primo, de purgat. canon. numero quarto, non incidere hodie in poenas Sacri Concilij Tridentini, sessione 25. capit. decimo nono, illos qui calore iracundiae se prouocarent ad duellum, & incontinenti accederent, ubi ex hoc colligitur, quod talis pugna non dicitur deliberata, ecce enim, ubi se inuitauerunt ad pugnam incontinenti accesserunt, ubi ex hoc colligitur, quod non fuerit tantus calor iracundiae, vt nullum habuerit vsum rationis, sed habuerit quidem aliquantisper passionem impeditum, vnde talis passio non excusat a mortali. D. Thom. 1. 2. quaest. 77. articulo quarto, in corpore, & ad tertium rursus ibi dimicauerunt, quod

2 non est in casu nostro, & tamen Ioseph dicit non esse excommunicatos, quia talis pugna non fuit deliberata.

Ratio omnium praedictorum sumitur ex regula text. in l. quid quid calore. ff. de regulis iuris, quae procedit regulariter in omnibus, prout in diuortio l. diuortium ff. de diuortijs, in contractibus secundum Bart. in l. licitatio. ff. de publicanis. Dec. in cons. 183. num. 8.

Duennas 9. Rom. sing. 518. in voto, reg. & voluit glos. not. in cap. dudum in verb. calore iracundiae de diuortijs.

3 Idem dicendum est in iuramento, quod si praestitum fuit calore iracundiae non obligat, vt tenet Roman. in singul. supra alleg. per l. 2. C. ad leg. Iul. Maieft. & per tex. in dict. capitul. sicut ex literis de iureiurando, ubi Ioann. Andr. idem tenet, & hoc intelligitur (vt supra dictum est) de voto, quia hoc votum, & iuramentum a pari procedunt, vt Abb. concludit in dict. cap. sicut idem dicendum in confessione, quae si facta sit calore iracundiae potest reuocari. glos. not. in cap. ex literis in verbo admonita de diuort. ubi Abb. & not. Abb. in cap. venerabilis in glos. 2. de exceptio. cum simil. vt Felin. scribit in dict. cap. sicut ex literis de iureiurando, & de acceptione secundi beneficii facta per iracundiam, quod non noceat notat Abb. post alios, quos refert in capitul. de multa versic. extra casum glo. de praebend.

4 in dict. cap. sicut idem dicendum in confessione, quae si facta sit calore iracundiae potest reuocari. glos. not. in cap. ex literis in verbo admonita de diuort. ubi Abb. & not. Abb. in cap. venerabilis in glos. 2. de exceptio. cum simil. vt Felin. scribit in dict. cap. sicut ex literis de iureiurando, & de acceptione secundi beneficii facta per iracundiam, quod non noceat notat Abb. post alios, quos refert in capitul. de multa versic. extra casum glo. de praebend.

RESOLVT. LII.

- 1 Ad incurrendam excommunicationem requiritur factum.
- 2 Crimen simoniae computatur inter enormia, sicut crimen homicidij.
- 3 Non punitur affectus nisi sequatur effectus.
- 4 Emphiteuta vendendo rem emphiteuticam non incidit in poenas nisi tradendo rem.
- 5 Non est puniendus poena Pragmatica de falso, qui petijt debitum, sed non exegit.

An prouocans ad duellum assignando ei locum, & ibi accedens etiam non sequuto effectu, quia alter non venit, incidat in poenas Bullae.

IN Praxi cum euenisset iste articulus, fui consultus quid sentirem, & dicebam, talem non incidisse in Bullam, quia sumus in materia excommunicationis, ad quam incurrendam requiritur factum, secundum Cardin. in cap. praeterea requisisti in fine de appellat. ubi Felin. etiam in 6. fallentia, ad quod facit optimus text. in cap. si quis suadente 17. quaest. 4. ubi per illum textum dicunt DD. quod qui manum extenderet, vt clericum percuteret, vel gladium euaginat, & non percuteret, non incidit in excommunicationem glos. & DD. in cap. in audientia de sententia excommunicat: his accedat quod crimen simoniae computatur inter enormia, vt crimen homicidij teste Panormit. in cap. quaesitum de tempor. ordinat. capit. inquisitionis de accusationibus, sed simonia restitutionem imperans, & excommunicationem inducens non complectitur simoniam conuentionalem imperfectam, vt habetur per Graff. in 1. parte decision. libro 2. cap. 96. numer. 25. & sequent. ergo idem dicendum de prouocante ad duellum, quia licet fuerit perfectus actus ex parte prouocantis, quia ad locum accessit pugnaturus tamen actus fuerat imperfectus ex parte alterius, ideo non debet incidere in excommunicationem.

Et pro hac opinione vrget etiam generalis consuetudo Italiae, vt non puniatur affectus, nisi sequatur effectus, vt per Grammat. in decision. 2. num. 8. Vrsill. ad Afflict.

ad Afflict. in decis. 21. num. 14. Tefaur. decis. 243. num. 2. & 3. Mastrill. decis. Sicil. 155. in principio, quod procedit etiam statuto aliter disponente Bal. consil. 356. volum. 1. Marfil. consil. 51. num. 6. Farinac. consil. 17. num. 49. Ludovic. in decis. 8. num. 3.

Hinc enim videmus, quod & si a lege imponatur
4 pena priuationis emphiteutæ vendenti rem absque Domini voluntate, tamen intelligitur de venditione, quæ habuit effectum per traditionem sequentem, Alexand. consil. 173. num. 2. vol. 2. latè Corbul. alios allegans in tractatu de caus. quibus emphiteut. priuat. in titulo ex caus. de alienat. limitat. 38. vt similiter dicimus, quando alienatio fuit nulla ex aliqua causa. Alciat. consil. 158. num. 5. Tiraquel. de retractat. consanguinit. §. 1. glof. 2. num. 6. & hinc doctè interrogatus consuluit eruditus adolescens D. Ioannes Maria Nouarius, quod pena pragmaticæ item de falsis non sit puniendus ille, qui petijt tantum debitum, sed non exegit cum effectu, etiam si ad actum executionis deuenisset per textum in l. Papinianus §. meminisse. ff. de inofficioso testamento l. qui cum natu maior. §. accusasse, & l. seruitus. §. petijisse. ff. de bonis libertor. Barz. in decis. 76. num. decimo quarto, & sequent. vt meminit ego ipse in decis. 70. par. 1. vbi refert decisum per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam Clericum præsentantem Apocas Falfas Banco, & non exigentem pecuniam non esse puniendum pena ordinaria.

RESOLVT. LIII.

- 1 Decedentibus in duello non datur Ecclesiastica sepultura etiam si ostenderit signa penitentiae.
- 2 Mortuis quoad animam, nec prodest prætiosa sepultura, nec obest vilis.
- 3 Excommunicatus decedens, si ostendit signa contritionis erit absolendus post mortem, & sepeliendus in loco sacro.
- 4 Duellantibus penitentibus non denegatur viaticum.
- 5 Ad duellorum abominationem multa specialia permittuntur.

Ecclesiastica sepultura an denegetur decedenti in duello.

Committentes duellum, & in conflictu decedentes, quamuis ante obitum ostenderit signa penitentiae, debent carere Ecclesiastica sepultura ex multis, docet Gratianus discept. 41. licet enim in decreto Concilij Tridentini sess. 25. c. 19. non exprimat aliquid de signis penitentiae, tamen illa non sufficiunt ad hunc effectum sepeliendi in loco sacro, cum addit illa ratio, vt scilicet viuis consulatur potius, quam mortuis, hoc est, vt viui terreantur & a talibus prohibitis abstineant, cum viderint in campis ibidem
2 mortuos sepeliri quasi mortuis quo ad animam non obfist vilis, nec profit prætiosa sepultura, ita in specie de duellantibus concludit glof. in capit. 1. per illum text. in verbo sepultura in fin. & ibi Cardinal. numero secundo, Ancharan. in fin. in 3. notab. post Hostiens. in fin. versicul. generale est de torneamentis, quod etiam repetit idem Hostiens. in sum. eodem titul. de torneament. §. quæ pena versic. contraria, verò sunt num. 3. Nauar. consil. 1. in fin. eodem titul. qui amplius loquitur in confesso excommunicato, nedum in eo, qui ostendit signa penitentiae, siue sit prouocans siue sit prouocatus, & hic est casus specialis, in quo denegatur Ecclesiastica sepultura etiam penitenti, vt declarat Abb. in dict. cap. 1. ad fin. versic. nota casum num. 2. prout est in similibus casibus, de quibus in capitul. secundo, de raptor. & in capitul. ex parte il 2. de sepultura.

Aloys. Ricc. Praxis. Pars III.

3 Non obstat, quod excommunicatus, qui decedat ante absolutionem, si moriens ostendit signa contritionis etiam post mortem absoluitur, & in loco sacro sepellitur, cap. a nobis il 2. de sentent. excommunication. Abb. in dict. cap. final. de sepultura. Nauar. de penit. dist. 7. cap. 2. numer. 3. in fin. prout generale est, vt nunquam Ecclesia tollat sepulturam his, quos in vitæ fine penitet, cap. si quis autem de penit. dist. 7. vnde idem erit dicendum in istis duellantibus, maxime cum etiam illis penitentibus, non negetur viaticum, quasi illud veniat in consequentiam penitentiae, Hostiens. in sum. de torneament. quæ pena num. 3. colum. vltim. in princip. versic. is autem qui in cap. 1. post med. in verb. penitentia eodem titul. per text. in cap. si quis de corpore 26. q. 6. capit. penitentes 50. dist. 88. l. gubernationem de rit. nupt. l. oratione 191.

Quia prædicta procedunt, quando adfesset solum vnica ratio respectu penitentis, hic autem adfesset alia quo ad viuentes, vt magis terreantur ab huiusmodi illicitis pugnis, sicuti etiam a simili repræhenduntur interdum qui non sunt in peccato, & penam incurrat quis ex facto alterius sine sua culpa, post mortem obuiente, cap. postquam 13. quæst. 2. prout in specie notat. Ioan. Andre. in cap. 1. post princip. in verb. sepultura de torneament. & sic in hoc casu prohibetur, quod minus est, ob dictam rationem terroris aliorum, quamuis maius concedatur, vt concludunt omnes in dict. capit. vbi Hostiens. in fin. & sum. de torneament. quæ pena n. 3. neque hoc videri debet rigidum propter detestabilem
5 vsum duellorum, in quorum abominationem multa specialia permittuntur, quæ alias non permetterentur Gregor. Sair. in Thesaur. cal. conscient. lib. 3. cap. 3. n. 24. Ignat. ad Diaz. in prax. crimin. cap. 103. Doctor. in ca. monomachiam. 1. quæst. 3. & secundum prædicta: ita resoluit Sacra Congregatio Concilij de mense Octobris 1611. quod videlicet tales careant Ecclesiastica sepultura, quamuis ostenderit signa penitentiae.

RESOLVT. LIV.

- 1 A verbis legis non est recedendum.
- 2 Bulla de duello prohibet aspectus duellorum principales, & permanentes.
- 3 Non dicitur soluisse qui statim est repetiturus.
- 4 Non dicitur amisisse qui statim recuperauit.

An adstantes, & insipientes casu in duello incident in penas Bullæ.

Per dispositionem Bullæ Nostre excommunicantur non solum ineuntes duellum, sed adstantes etiam, quare fuit dubitatum, an prædicta dispositio vendicaret sibi locum, ac procederet etiam contra adstantes casualiter, verbi gratia transeundo per dictum locum ob alium finem.

Et primo intuitu dicebam, præfatum incidisse in penas Bullæ ex eo quod regulariter a verbis legis non est recedendum, non aliter. ff. de legatis 3. Faber in decis. 16. C. de verborum significat. maxime cum mens non repugnat. capitul. præterea eodem titul. l. si quis filium C. de liberis præteritis: addebatur, quod cum simus in penis est facienda stricta interpretatio cap. statutum de electione.

Cæterum præfatis minime suffragantibus, contrarium censui in præfati facto; quia finis Bullæ hic cessat, & proinde omnino cessare debet eius dispositio l. adigere §. quamuis. ff. de iure patronat. l. hoc edictum
2 ff. de pactis; nam mens Bullæ fuit prohibere aspectus principales, & permanentes, ex quo de iure parum,

rum, & nihil æquipollent. I. aut qui ff. ad Trebellianum, & de minimis regulariter non curatur, l. scio. ff. de in integrum restitutione l. si proprietarius, & ibi latè Bartol. ff. de damno infecto, momentanea enim non sunt in iure considerabilia l. 3. ff. de acquirenda possessione l. qui sic ff. de solutionibus vbi non dicitur soluisse, qui statim est repetiturus, sicut non dicitur amisisse, qui statim recuperavit, l. si quis in ff. de acquirenda possessione, nec spoliatum fuisse, qui subito fuit reintegratus l. penultim. ff. de vi & vi armata, & ad hoc facit regula textus in l. final. §. final. C. de bonis quæ liberis vbi pater non consequitur usufructum ferui, filio legato, breui tempore manumittendo.

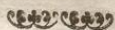
RESOLVT. LV.

- 1 Cum constat de publicatione bullæ factæ in curia, ligantur omnes post duos menses.
- 2 Quando constitutio non est registrata in corpore iuris, excusatur probabiliter ignorantes.
- 3 Constitutio registrata in corpore iuris, quæ tamen non est multum nota, vel famosa, excusatur.
- 4 Verbum præsumpserit, denotat dolum, & temeritatem.
- 5 Ignorantia iuris non excusatur, nisi ex probabiliibus coniecturis constet de ignorantia.
- 6 In foro pœnitentiali creditur asserenti se aliquid ignorasse.

An ignorantia prædictæ Bullæ excuset à pœna.

An ignorantia Bullæ Clementis VIII. in foro fori excuset personas illam ignorantes Respon. supponendum esse quod non constat de publicatione, Bullæ factæ in Curia sic enim ligaret vniuersos post duos menses à die publicationis, glossa in regul. fin. de regul. iur. in 6. gloss. in c. 2. in fine de constit. in 6. c. fin. ne cleric. vel mon. item cum constitutio non est registrata in corpore iuris excusatur probabiliter ignorantes, ita Abb. in capitul. pastoralis in 3. not. de fide instrument. quod procedit etiam si sit registrata in aliquibus codicibus, non tamen in omnibus Abbas ibi in vltimis verbis, imo etiam si esset registrata in iure, non tamen esset multum nota, & famosa, vt in clement. 1. de priuileg. vbi Dom. Cardinal. quæst. 39. dicit per illum text. quod religiosus ignorans pœnam excommunicationis impositam religiosiis ministrantibus sacramenta absque licentia parochi, quod si ipse sit aliàs homo sanctæ vitæ & administauerit Eucharistiam sine tali licentia, & constet quod non in contemptum ipsius parochi fecerit, non incidit in pœnam, & hoc per text. in dict. clement. 1. verb. præsumpserint, quod notat dolum, & temeritatem contra facientes, & ministrantes, item licet ignorantia iuris non excuset, tamen quando ex probabiliibus coniecturis perpenditur, quod quis ignorauit, excusatur, secundum not. in capitul. 2. de constit. non solum in foro pœnitentiali, in quo credendum est asserenti se hoc ignorasse; glossa in capitul. significasti de homic. in capit. si verò de sentent. excomm. sed etiam in foro iudiciali, quando probabiliter liquet quod non fecit presumptuosè, verum tutius esset in foro exteriori petere absolutionem, quia eo ipso quod fecit contra ius, præsumptio est contra ipsum, quod fecerit scienter, ex quibus omnibus potest prudens lector resolvere dubium propositum.

- 1 Qui duellum acceptauit, licetè potest illud recusare.
- 2 De pœna duellantium multi doctores, recensentur.
- 3 Qui calore iracundiæ accedit ad duellum, & inuitat, non incurrit in pœnas.

DE origine duelli seu diffidamenti, de que ipsius prohibitione & materia, plura referunt, Ial. in l. ex hoc iure ex numero 31. ff. de iust. & iure. Guido Papæ. sing. 303. Bernard. Diaz. in praxi canon. capitul. 93. Concil. Trident. sessio. 25. de reform. capitul. 19. Nauar. Manual. lat. capitul. 11. nu. 39. versicul. 34. Felician. de censuris titul. de excommuni. ca. 24. veri. Imperator pagin. 96. Sebast. medic. in summa peccati prima parte. titul. 4. quæst. 83. & quæst. 104. versicul. 11. Anton. Bernard. in summ. capitul. 32. nu. 114. Folter. in praxi canon. 2. parte capitul. 27. ex princip. Latissimè Petrus à Nauarra. to. 1. de restitut. libro 2. capitul. 3. ex numero 280. Pet. Sánchez. parte 1. hist. Moral. titul. della vida de Platon. §. 2. versicul. acerca de esto exercicio. fol. 22. latissimè & pulchrè Michael. Salom. 2. 2. quæst. 64. articul. 3. controuerf. 3. Vinald. in Candelabr. Eccles. titul. de suspens. ex numero 68. Tiraquel. de nobilit. capitul. 20. ex numero 61. multa congerit Burgos de Paz. in l. 1. Taur. ex numero 413. vsque ad numerum 421. latè Alciat. in lib. de singul. certam. & in consil. de materia Duelli in fine dicti libri Philip. Dec. in capitul. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Constitution. nu. 102. & ibi additio. in litera K. & nu. 103. vide quod ille qui duellum acceptauit, licetè illud potest recusare, de quo etiam asserit Neuzan. in Silva. Nuptial. libr. 1. §. non est nubendum n. 82. de materia tamen textus latissimè differit Ioan. Socarr. in consuetud. Cathal. §. item vassallus ex fol. 470. vbi plura per 70. numeros, copiosè tamen, & pulchrè varias questionones resoluit in hac materia Iul. Ferrer. in volumine consiliorum, & in tractat. ab eo facto de hac materia, multo tamen copiosius Lancellott. Contard. in templo omnium iudic. in tract. de duello, & pæces fol. 26. & in lib. 1. capitul. 1. §. 3. versicul. duellum prohibere per tot. vol. 1. commun. opinio. pagina 275. verbo duellum. Paul. Fuscus singul. 134. litera D. multa Guid. Papæ ex decif. 617. vsque ad decif. 623. Philip. Dec. conf. 487. ex num. 7. vbi in num. 9. tradit cui competat electio armorum, de quo optimè differit additio ibidem in litera C. Lancellott. Contard. in dict. tract. de duello 3. parte de prouocato consil. 84. ex numero 1. Zillet. consil. 101. volumin. 2. nu. 5. & consil. 102. volumin. 2. nu. 8. optimè Ioan. Marienco in dialog. relat. 1. par. capitul. 1. n. 12. Philip. Dec. conf. 686. vbi de materia text. plura cumulat, & etiam Alciat. conf. 239. Cephal. consil. 57. volumin. 1. commun. opin. pag. 58. verbo Duellum Nauar. in Manual. Latino. capitul. 51. numero 9. Domin. Bannes 2. 2. q. 40. art. 1. ex colum. 1386. vers. circa eadem.

- Et de pœna diffidantis aliquem differit Antonius Gomez. in tom. 3. de delict. capitul. 3. numero 12. & duellantibus denegatur Eucharistia, & sepultura Ecclesiastica, de quo vltra alios supra relatos est videndus Lancellott. Contard. de Duello & pace in præfatio numero 4. & 7. & talis an gaudeat immunitate Ecclesiæ, vide Nauarr. in dict. Manual. Latino capitul. 25. numero 21. in princip. & campus quibus personis concedi, vel negari possit, & pro quibus rebus, latè tradit Lancellott. Contard. supra in 2. parte de prouocante, ex conclusion. 34. ex fol. 35. & quid sit Duellum, & quid sit Bellum prosequitur Plot. de in litem. iuran. §. 41. num. 3. Mencach. controuerf. illustrum lib. 1. capitul. 11. ex numero 35. & in capitul. 12. optimè agit de hac materia, & tandem plura, & pulchra in materia Duelli resoluit Ioseph. Ludovic. decision. 15. Lucenf. vbi etiam decidit non incidere hodie in pœnas Sacri Concilij Tridentini. in allegato capitul. 19. illos qui calore iracundiæ se inuitarent ad Duellum, & in continenti accederent ad aliquem locum, ibique dimicaret, quia talis pugna non dicitur delibera-

deliberata, quod fecus est dicendum, quando ex animo deliberato ad eum accederent, licet absque patris nec in campo franco, tunc enim eos incurrere in dictas pœnas concludit, &c.

PRAXIS BULLÆ PII IV. CONTRA
Exercentes Sodomiam.

RESOLVT. LVI.

- 1 Sodomix peccatum grauissimum est, & apostasia appellatur.
- 2 Sodomia vnde dicitur: & quid sit, & eius differentia vide num. 6.
- 3 Committens sodomiam videtur violare naturam humanam, quæ disponit, vt per naturalem coitum conseruetur genus humanum.
- 4 Mulieres à natura constitutæ sunt, vt partus edant, & hunc ordinem non seruando execrabili odio naturæ ab ipsa apostataur.
- 5 Ordo naturæ est, vt sit concubitus maris, & femina modo debito, & honesto.

Sodomix peccatum grauissimum.

- 1 Sodomix crimen grauissimum est hinc nominatur Apostasia, quæ inter grauissima crimina annumeratur: tres enim sunt species apostasie videlicet à Deo, à natura, & à Principe. Prima appellatur crimen heresis, Tertia læsæ maiestatis, At secunda crimen sodomiticum, seu peccatum contra naturam.
- 2 Sodomia enim dicitur à Ciuitate Sodomia, in qua, vna cum cæteris tale flagitium nimis excreuerat, & ideo igne cœlesti oppressa, & damnata fuerunt: contra naturam vocatur, & hoc nomine vitur tam Ordinarius Rossani, quam Bononia, quia non solum ex eo Deus, qui est summa natura offenditur, sed etiam quantum in patrante est ipsa natura humana violatur. Debent quippe homines fidem naturæ sicut Deo, vt sicut quilibet genitus est, sic alium sibi similem generare disponat, vt per coitum naturalem conseruetur genus humanum ad hoc in auth. de nupt. in principio, l. liberorum, ff. de verbor. significat. & mulieres à natura constitutæ fuerunt, vt partus ederent, l. 2. C. de indict. viduit, quod potissimum ipsius est munus, l. queritur, §. 1. ff. de edil. edict. in coitu vero contra naturam, quia spretis mulieribus, quas ad hoc natura creauit, quantum ad genus non seruatur humana species, sed deletur, manifestè ab ipsa natura execrabili quodam odio apostatatur, ita dixit Luc. de Pena in l. 3. C. de exactoribus, & executoribus lib. 12.
- 5 Rursus ordo naturæ institutus ad habendam copulam in his consistit, vt sit concubitus hominum, vtriusque sexus secundum naturalia instrumenta generationis modo debito, & honesto, vt fusè explicat Caiet. circa art. 11. ad D. Thom. 2. 2. q. 154. vnde
- 6 vbi non est copula carnalis, hoc est cœcubitus, est molities, quæ dicitur quando quis ob delectationem veneream seipsum polluit, vel cum adminiculo alterius, quod si concubitus est, sed non humanus vocabitur etiam peccatum contra naturam, & bestialitas, vt cum quis bestix commisceatur, at si est concubitus humanus, sed cum eadem specie, tunc vocatur Sodomia, vt si mas cum mare, femina cum femina commisceatur D. Thom. qui supra, & de hoc ad præsens.

RESOLVT. LVIII.

- 1 Sodomita propriè dicitur agens, & veriore sententiam vide num. 8.

- 2 Patientes dicuntur propriè molles.
- 3 Duplex genus molliciei.
- 4 Patiens differt ab agente ex varijs causis.
- 5 Minus punitur patiens, quam agens. Et etiam in foro conscientie, vide num. 6.
- 7 In pœnas Bullæ Pij V. incidunt, tam agentes, quam patientes.
- 9 In varijs tribunalibus obseruatum est, vt eadem pœna infligatur agenti, quam patienti, quando excedit ætatem 20. annorum.

An in pœnas nostræ Bullæ incidunt, tam agentes vitium Sodomiticum, quam muliebria passus.

FVit mihi quæsitum, an in pœnas d. Bullæ Pij Quinti incidunt, tam agentes vitium sodomiticum, quam muliebria passus, & prima facie videbatur negandum ex eo, quod cum in Bulla infligitur pœna contra exercentes sodomix crimen sit, vt ille propriè dicatur sodomita concubitor masculi, scilicet agens, hoc est, qui agit contra naturam cum eadem specie in vase indebito 32. q. 7. c. adulterij crimen, c. flagitia, c. clerici de excess. prælat. vnde, 1 patientes, molles vocantur iuxta illud 1. ad Corinth. c. 6. Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt, vbi glo. sic exponit, quam sequitur D. Thom. 1. 2. q. 138. ad 1. & Caiet. in sum. in verbo mollicies in fine, qui dicit, quod molles dupliciter dicuntur, vel quia peragunt in se pollutionem voluntariam, & ita dicitur vitium infinium cōtra naturam, vel quia mas patitur, vt mulier. Inde dicitur molles, vel quia muliebria patiuntur quasi mulieres effecti, idem videtur probari in auth. vt non luxur. contra naturam. Vbi sodomita dicitur, qui agit contra naturam, sed agens non est, qui patitur; ergo. Ex quo arguitur, quod cum patiens differat ab agente, & non sit idem, vt agens, quod non venit appellatione, Sodomix patientium ex diuersitate vocabuli, & variatione, tum ex diuersitate pœnæ, tum ex grauitate seeleris, nam maius est peccatum agentis, quam patientis, vt dixit Archiepiscopus Floren. 3. par. tit. 17. c. 17. §. 4. in fine notatur 32. q. 7. c. adulterij in glof. 2. & secundum mensuram peccati crit plagarum modus Deuter. c. 15. c. felicitis, §. illud de pœnis, in 6. & maior pœna imponitur agenti Sodomitice in foro contentioso, quam ea, quæ imponitur patienti, quia agenti intelligitur pœna ignis: non sic patienti, pariter mitius punitur, qui passus fuit aliquod inhonestum in domo sua, quam agens: ira Bal. in l. cum ancilla 1. col. verbo item nota, C. de incest. nupt. Pariter in foro conscientie mitius agitur contra patientes, quam contra agentes, cap. sicut tribus de pœnit. dist. 2. glof. in c. si cui de pœnit. dist. 1. Abb. in cap. sicut dignum per illum text. extra de homicid. Quare fit, quod volens Episcopus tam agentes, quam patientes comprehendere sub casu reseruato sic ait. Qui nefarium crimen Sodomix commiserint, vel passus sunt.

Cæterum supradictis minimè suffragantibus contrarium resoluendum censui, vt scilicet in pœnas præfatæ Bullæ incidunt tam agentes, quam muliebria passus, tum quia ambo dicuntur verè, & propriè crimen sodomix perpetrare, tum etiam, quia iura infligentia pœnas contra sodomitas loquuntur, tam in agente, quam in patiente, vt patet in l. cum vir, C. de adult. in §. 1. in authen. vt non luxurientur contra nat. in cap. clerici pro contraria allegatus de excess. prælat. & in varijs tribunalibus eadem pœna deprompta est contra patientes, quando excedunt ætatem 20. annorum, vt in specie Cauale. decisio. 22. part. 5. Gaspar. Thesaur. decis. 17. par. 3. Thoming. decis. 23. & ita etiam Bombin. cons. 22.

C 2 RE-